

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.
Серія 20. Біологія. – 2016. – випуск 6. – С. 131 - 135

УДК 37. 015. 31: 502 (477. 87)

Бабічин Ю.Ю.

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «СИНЕВИР»

Екологічна освіта – один із пріоритетів НПП «Синевир», оскільки вважається важливою ланкою становлення гармонійного суспільства. Національний парк став центром організації екологічної освіти і виховання у регіоні верхів'я Тереслянської долини Закарпаття, цілеспрямованого впливу на світобачення, поведінку, діяльність населення в напрямку формування екологічної культури і притягнення місцевих жителів до збереження біологічного різноманіття.

Національний природний парк «Синевир», екологічна освіта, екологічне мислення, екологічна культура, біологічне різноманіття.

Територія НПП «Синевир» – регіон багатий на біологічне різноманіття, серед якого чимало рідкісних видів, що потребують посиленої охорони. Загалом тут зростає 1380 видів рослин, серед яких 56 видів занесено до Червоної книги України. Загальна кількість представників тваринного світу в межах парку нараховує 624 види, з них 50 видів занесено до Червоної книги України. [2]. Враховуючи ті обставини, що у межах парку знаходиться 5 великих населених пунктів, у яких проживає приблизно 20 тис. чоловік, роль екологічної освіти у регіоні набуває особливого значення.

Тож екологічна освіта – один з пріоритетів НПП «Синевир», адже вона вважається важливою ланкою становлення гармонійного суспільства. Національний парк став центром організації екологічної освіти та виховання у регіоні верхів'я Тереслянської долини Закарпаття, цілеспрямованого впливу на світогляд, поведінку, діяльність населення у напрямку формування екологічної культури та залучення місцевих мешканців до збереження природної спадщини.

Відповідного до «Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України» та інших законодавчих актів, НПП «Синевир» успішно працює за такими основними напрямками [3]:

- проведення екологічних акцій, у тому числі практичних заходів з охорони і збереження довкілля, зокрема, з залучення до участі в них громадськості;
- організація і проведення масових еколого-освітніх заходів з учнівською і студентською молоддю регіону; систематична робота з учнями екологічних гуртків середніх шкіл краю;

- ведення активної пропагандистської природоохоронної діяльності через видання еколого-освітнього часопису «Синій Вир», листівок, буклетів, книг;

- співпраця із засобами масової інформації, інтернет-виданнями, громадськими об'єднаннями, органами місцевого самоврядування, релігійними громадами тощо;

- участь у фестивалях, виставках та інших форумах еколого-освітнього та природоохоронного спрямування;

- забезпечення стабільної роботи екологічного візит-центру НПП «Синевир», музею лісосплаву та музею просто неба «Лінія Арпада».

Формування екологічної культури та залучення людей до вирішення назрілих проблем довкілля – основне завдання еколого-освітньої діяльності НПП «Синевир». У цьому напрямку працівники установи працюють з перших днів утворення установи в 1989 році. Хоча найбільш активних форм ця галузь природно-заповідної справи набрала в НПП «Синевир» починаючи з 2010 року, відколи створено окремий відділ екологічної освіти. Особливої уваги надається роботі з молоддю, адже сьогоднішні школярі незабаром стануть дорослими і від їх світоглядних позицій залежатиме якість дій на благо суспільства, довкілля і збереження біологічного різноманіття. Тісна співпраця започаткована між національним парком «Синевир» і всіма середніми навчальними закладами регіону, а це 8 загальноосвітніх шкіл, у яких навчається разом приблизно 2 тисячі учнів.

Щотижня співробітники відділу екологічної освіти виїжджають до шкіл, де проводять з молоддю цікаві заходи: читають лекції, проводять уроки, бесіди, вікторини, демонструють відеофільми, презентації – усе, що сприяє формуванню природоохоронної культури. Директори шкіл, педагогічні колективи краю з розумінням ставляться до пропаганди дій щодо охорони навколишнього середовища і сприяють в організації просвітницьких заходів.

Підготовка усіх цих заходів проходить на фаховому рівні. Значної уваги надається наглядним матеріалам та інтерактивним методам роботи.

З учнями проводяться екскурсії на екологічних стежках «Синевирське озеро», «Гребля – Озірце», «Колочава», які діють на території НПП «Синевир», відіграючи роль провідних об'єктів для здійснення екологічної освітньо-виховної роботи. Для молоді також організовуються екологічні експедиції, сходження на вершини гір, подорожі до визначних місць природи – усе це сприяє вихованню у молоді дбайливого ставлення до навколишнього природного середовища, зокрема, біологічного різноманіття, розширює і поглиблює знання, безпосередньо спілкуючись з природою. На базі візит-центру національного природного парку «Синевир» щороку поетапно проводяться семінари з екологічної етики для учнів усіх шкіл регіону. Учасників семінарів знайомлять з роллю національного парку, яку він відіграє у своєму регіоні, а це природоохоронна, науково-дослідна, рекреаційна, еколого-освітня діяльність. Тож не випадково НПП «Синевир» взяв на себе таку важливу місію, як проведення семінарів з екологічної етики, утверджуючись як центр природоохоронної пропаганди. Особливою проблемою на сьогодні є забруднення навколишнього середовища побутовими відходами, тому необхідно бережливо ставитися до природи, яка є великою цінністю. Не лише економічною, але й естетичною, екологічною, науковою, рекреаційною, освітньою, духовною – усі ці цінності незрівнянно вагомі для людини. Водночас, природа цінна й сама для себе [1]. Особливої турботи потребують ліси, роль яких надзвичайно важлива для суспільства. Чим вони цінні – про це також дізнаються учні на семінарах з екологічної етики.

Загалом, візит-центр НПП «Синевир» став базовим закладом для ведення еколого-освітньої роботи. Окрім семінарів тут проводяться «круглі столи», конференції, наради, лекції, бесіди, вікторини та інші форми роботи з населенням. Щороку НПП «Синевир» сприяє у проходженні навчально-польової практики сотням студентів різних вищих навчальних закладів України, а саме: Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, Ужгородського національного університету, Тернопільського національного університету, Донецького національного медичного університету імені М.Горького тощо.

Спільно зі студентами і місцевими мешканцями працівники НПП «Синевир»

проводять різноманітні екологічні акції. Вони є дієвим способом привернути увагу людей до проблем охорони довкілля. Кожного року в НПП «Синевир» організовуються десятки екологічних акцій, серед яких традиційними стали: «День довкілля», «Година Землі», «Чиста річка», «Приноси батарейки – рятуй життя», «Великий зимовий облік птахів», «Первоцвіт», «Чистий Квасовець», «Подбай про птахів», «Диконому озеру – чисте життя», «Збережи ялинку», «До чистих джерел». Особливого звучання і актуальності набувають акції з нагоди екологічних дат, а саме: Міжнародний день водно-болотних угідь, Всесвітній день лісів, Міжнародний день води, День Землі, Всесвітній день мігруючих птахів, Міжнародний день клімату, Міжнародний день охорони навколишнього середовища, Всесвітній день захисту тварин тощо.

Проводяться екологічні конкурси серед молоді різних вікових категорій. Це здійснюється задля привернення уваги до існуючих проблем у сфері охорони природи, формування активно свідомої позиції людини щодо збереження довкілля, виявлення та підтримка талановитої молоді.

НПП «Синевир», як природно-заповідна установа, також бере участь у екологічних конкурсах. Так, творча робота НПП «Синевир» у Всеукраїнському конкурсі «До чистих джерел» у номінації «Колективи земле- і водокористувачів, установ та підприємства» три роки поспіль здобуває перше місце. У 2011 році документальний фільм парку «Синій Вир Карпат» здобув перше місце у Всеукраїнському відеоконкурсі «Заповідна Україна».

НПП «Синевир» бере активну участь у різних форумах, виставках, фестивалях. Парк є постійним учасником Міжнародного екологічного форуму «Довкілля для України» та виставок «Довкілля» і «Тур'євроцентр-Закарпаття», на яких нагороджувався численними відзнаками за успішну роботу.

Щорічно НПП «Синевир» виступає учасником у таких фестивалях: «Проводи тваринників на полонини», «Колочавське відлуння Терезлянської долини», «Фестиваль ріплянки», «Рекітське сузір'я».

Національний природний парк «Синевир» також започаткував новий унікальний еколого-освітній захід – Фестиваль екологічної фотографії «Карпатам назустріч», на який щорічно збираються фотографи та шанувальники пейзажної фотографії з усієї України.

У рамках Фестивалю екологічної фотографії «Карпатам назустріч» також приводиться «Форум природолюбів», на якому обговорюються екологічні проблеми Карпат та роль фотомистецтва у пропаганді природоохоронних ідей, проводяться презентації ілюстрованих книг тощо.

Краса природи – важливий мотиваційний аспект, який спонукає людей бережливо ставитися до природи, любити її і охороняти. А це один з перших етапів у справі утвердження природоохоронної культури, чому парк подібними заходами намагається надавати особливої уваги.

Крім того, НПП «Синевир» доносить ідеї бережливого ставлення до природи через релігійні громади. Установа взаємодіє з усіма священиками сіл з регіону у питаннях сприяння екологічній обізнаності громадян, особливо це стосується ставлення до навколишнього природного середовища.

Серед ряду заходів, які здійснює НПП «Синевир» у напрямі еколого-освітньої діяльності важливу роль відіграє співпраця із засобами масової інформації. Головною трибуною з цього приводу є регіональна газета «Синій Вир». Часопис заснований 21 березня 2001 року і з того часу на своїх сторінках друкує інформаційні та аналітичні матеріали екологічної тематики.

Тісна взаємодія налагоджена із газетами «Верховина», «Новини Закарпаття», «Закарпатська правда», «Старий замок Паланок», у яких працівники НПП «Синевир»

регулярно друкують свої матеріали на екологічну тематику, зокрема, й про збереження біологічного різноманіття Карпат. Щомісяця подаються інформаційні повідомлення та анонси для сайту Міністерства екології та природних ресурсів України.

Успішною є еколого-освітня робота, що проводиться через мережу Інтернет. Відділ екологічної освіти забезпечив стабільне систематичне обслуговування і поповнення офіційного сайту НПП «Синевир», а також сторінок парку у соціальних мережах «Facebook», «Twitter», «Однокласники», «В контакті».

Найактивніше проводиться освітньо-виховна робота у «Facebook», оскільки це найбільша і наймасовіша соціальна мережа у світі, яка об'єднує понад 1 мільярд користувачів. Тож не дивно, що саме її люди використовують як зручний і оперативний інструмент комунікації.

Сучасні реалії інформаційного світу вимагають тісного зв'язку з громадськістю. Це значною мірою стосується природно-заповідних установ України. Одним із ефективних інструментів для такого зв'язку, а також для поширення різноманітної текстової, фото- і відеоінформації, пропаганди природноохоронних ідей, реклами туризму тощо для національного природного парку «Синевир» й стала мережа «Facebook». Вона дозволяє завжди бути на зв'язку з зацікавленими особами.

Сьогодні забезпечено регулярне змістовне наповнення сторінки не лише українською, але й англійською та російською мовами. Щоденно користувачі мережі залишають під фотографіями, статтями, відеофільмами і посиланнями лайки «Мені подобається» і коментарі захоплення красою природи парку. Це позитивно позначилося й на рекреаційній привабливості НПП «Синевир».

Як показав аналіз усіх сторінок національних парків і заповідників України у «Facebook» на кількість загальних лайків «Мені подобається», найбільше їх користувачі мережі віддали саме сторінці НПП «Синевир». За цим показником ця установа залишається лідером й досі.

Лайк є одним із основних показників ефективності роботи сторінки і симпатій користувачів. Висока їх оцінка спонукає співробітників установи й надалі активно працювати в інформаційно-пропагандистській сфері, виходити на прямий зв'язок з громадськістю і дивувати світ новими захоплюючими матеріалами про унікальну природу національного парку «Синевир».

Значних темпів набуло видання інформаційної пропагандистської літератури: буклетів, листівок, книг. Якісна поліграфічна продукція парку поширюється серед місцевого населення, туристів, учасників масових еколого-освітніх заходів і спрямовується на те, аби громадськість була поінформована про роль національних парків і заповідників, їхній вклад у збереження, охорону та відтворення природи тощо.

Висновки

Розширена еколого-освітня діяльність Національного природного парку «Синевир» відіграє важливу роль у формуванні природоохоронного мислення громадян, сучасних уявлень про роль природних заповідних територій, сприяє забезпеченню підтримки заповідної справи широкими верствами населення і збереженню біологічного різноманіття.

Використана література:

1. Борейко В.Е. Экологическая этика в школе. Учебное пособие / Борейко В.Е. - Киев: Киевский эколого-культурный центр, 2004. – 16 с.
2. Літопис природи НПП «Синевир», Том 22. – Синевир, 2013. – 156 с.

3. Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України від 21 вересня 1998 р. №140// Офіційний вісник України. – 1998. – №41. – 54 с.

Ю.Ю. Бабичин

РОЛЬ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СОХРАНЕНИИ БИОЛОГИЧЕСКОГО РАЗНООБРАЗИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКА «СИНЕВИР»

Экологическое образование - один из приоритетов НПП «Синевир», поскольку считается важным звеном становления гармоничного общества. Национальный парк стал центром организации экологического образования и воспитания в регионе верховья Тереблянської долины Закарпаття, целенаправленного воздействия на мировоззрение, поведение, деятельность населения в направлении формирования экологической культуры и привлечение местных жителей к сохранению биологического разнообразия.

Y.Y. Babichin

ROLE OF ENVIRONMENTAL EDUCATION FOR BIODIVERSITY CONSERVATION NATIONAL NATURAL PARK «SYNEVIR»

Environmental education - one of the priorities of the NPP «Synevyr», as it is considered an important link in the formation of a harmonious society. National Park became the center of the organization of environmental education in the region of the upper valley Tereblyanske Transcarpathia, purposeful influence on the attitudes, behavior, activities of the population in the direction of formation of ecological culture and the involvement of local people to conserve biological diversity, using various methods.

Надійшла 10. 06 2015 р.